

NARODNI HEROJI JUGOSLAVIJE I BANATA

ĐORĐE MOMČILOVIĆ

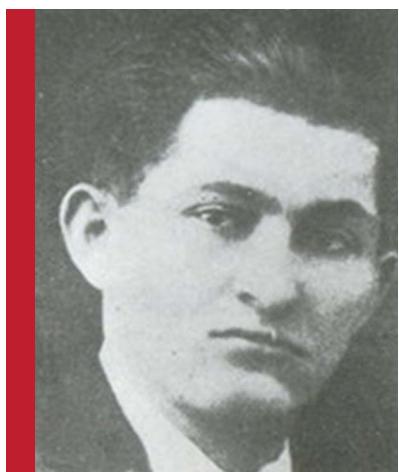
Smrt fašizmu - sloboda narodu

Bilten br. 003

Zrenjanin, 12. februar 2018.

ŽARKO ZRENJANIN UČA

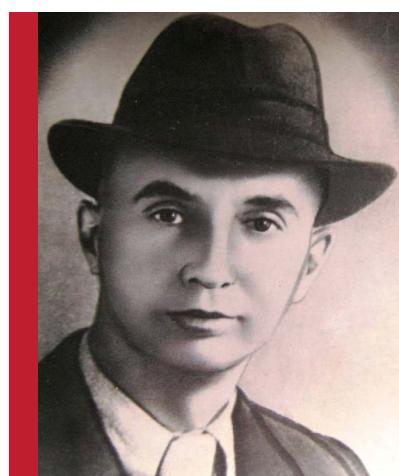
Rođen je 11. septembra 1902. u Izbištu. Završio je učiteljsku školu u Somboru 1923. Prvo službovanje mu je bilo u zabitom makedonskom selu Kanatlarcu. Za četiri godine zbljedio se sa ovim ljudima koji su mukotrpno živeli bez dovoljno sredstava za život i bez nacionalnih prava. Traženje izlaza iz takve situacije, opredelilo je mladog i ambicioznog učitelja za revolucionarni put. Već 1926. godine osećio je šta je to režimski zatvor. Meseca jula te godine premešten je u svoje rodno mesto Izbište. Ovde je bilo više mogućnosti za široki kulturno-prosvetni rad u narodu, a posebno za političko delovanje. Postao je jedan od članova prve ćelije KPJ koja je 1927. godine osnovana u Izbištu. Već 1930. je sekretar SK KPJ vršačkog sreza, a od 1932. sekretar OK KPJ za južni Banat. Naredne godine osnovao je u svojoj kući malu štampariju i izdaje tri broja lista „Lenjinist“, pišući najveći broj priloga. Ali, aprila iste godine policija je otkrila štampariju i uhapsila ga. Proveo je tri godine na robiji. Tamnovao je u Sremskoj Mitrovici i u Lepoglavi nastavljajući i tamo borbu koju je započeo. Sa robije se vratio 1936, ponovo preuzeo dužnost sekretara OK KPJ, da bi bio koptiran i za člana PK KPJ. Bile su to burne godine u kojima je

stvoreno jedinstvo KPJ pod Titovim rukovodstvom a partijска организација Вojводине спремно доћекала дате који су nailazili. У том раздобљу, био је још 5 пута ухапшен, примао је и даљност секретара PK KPJ за Вojводину, учествовао је на историјској Петој земаљској конференцији KPJ на којој је изабран за члана CK KPJ. У ратним данима је на челу организовања устanka у Вojводини, делујући у Банату и Баčкој. У најтежим усlovима покушавао је да нађе најбољи put за Pokret koji је bio pretrpeo izvanредно teške udarce. У tom nastojanju је junackи пao 4. новембра 1942. у Павлићу. За народног heroja проглашен је 5. decembra 1944.

SERVO MIHALJ

Rođen je 6. decembra 1900. u Velikom Bečkereku (Zrenjanin). Čitav svoj живот posvetio je revolucionarnoj borbi. Još 1920. godine приступио је sindikalnom pokretu а исте године постао је и члан KPJ. 1924. изабран је за члана Međnog komiteta KPJ u svom rodnom gradu. Kao члан MK i sindikalni rukovodilac успео спроводи partijsku liniju u organizaciji Nezavisnih sindikata. 1928. је члан Oblasnog komiteta KPJ за Banat. Pre тога, путовао је у Moskvu kao delegat KPJ na proslavi Prvog maja. Uporno се борио protiv frakcionaša u redovima Partije. U mesecu julu 1929. bio је ухапшен и на полицији је teško мушен. Bilo је то najcrnje време шестојанuarske diktature. Осуђен је на 10 godina robije. I na robiji u Sremskoj Mitrovici bio је на

strani boraca за чистоту redova Partije a protiv frakcionaša tipa Petka Milića. Kada се вратио u Petrovgrad 1939, комунисти су već имали ћvrste organizacione i političke pozicije. Novi PK KPJ poverio mu је dužnost političkog sekretara OK KPJ за severni Banat. Šesta pokrajinska konferencija

izabrala га је за члана PK KPJ i delegata na Petoj zemaljskoj konferenciji која је одржана октобра 1940. u Zagrebu. U ustaničkim danima је секретар OK KPJ на подручју severnog Banata где су ustaničke борбе биле најразвијеније i где је već u julu dejstvovalo sedam partizanskih odreda i više partizanskih grupa. U tom времену био је neumoran организатор користећи своје bogato revolucionarno iskustvo. U avgustu 1941, u jeku ustaničkih борби, био је откријен u jednoj bazi u Petrovgradu i ухапшен. Teško је мушен, ali neprijatelj од njега nije могао doznati ništa. Streljan је на Banjici iste године. За народног heroja проглашен је 5. jula 1951.

SOFIJA MARINKOVIC SONJA

Rođena je 3. aprila 1916. u Straževici, Pakrac. Gimnaziju je završila u Somboru i Novom Sadu, a studirala je na Poljoprivrednom fakultetu u Zemunu. 1939. zaposlila se u Novom Sadu. Član KPJ postala je na studijama i nalazila se na čelu mnogih studentskih akcija. Bila je delegat vojvođanske omladine na kongresu za mir u Parizu. Učestvovala je u stvaranju masovne omladinske organizacije OMPOK, stvaračka ženske sekcijske u okviru URSS i bila predsednik omladinske sekcijske ženskog pokreta u Novom Sadu. Radila je i u organizaciji SKOJ-a kao član Mesnog komiteta i jedan od organizatora okupljanja i podizanja skojevskog kadra. 1940. učestvuje u pripremi Pete pokrajinske konferencije SKOJ-a i postaje član PK SKOJ-a. Na Šestoj pokrajinskoj konferenciji KPJ za Vojvodinu izabrana je za člana PK KPJ i pred PK bila odgovorna za rad sa omladinom. Bila je predsednik Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za Vojvodinu. Zbog svoje političke aktivnosti bila je više puta hapšena i mučena na policiji, ali je svaki put izdržala i ostala izvanredno čvrsta. U toku priprema za ustank nalazila se u Banatu i neumorno radi u partijskim i skojevskim organizacijama na ovom zadatku. Učestvovala je na nekoliko značajnih sastanaka PK u tom vremenu na kojima su donesene značajne odluke. Iako poznata i ilegalka, smelo se kretala izvršavajući povrane zadatke. Sredinom jula PK je šalje po specijalnom zadatku u Beograd. 14. jula agenci su je prepoznali dok

je čekala prelazak preko Dunava. Bila je podvrgnuta najtežim mukama, ali neprijatelju se nije pokorila. Na streljanje je izvedena 31. jula sa devedeset boraca banatske ravnice. Pred uperenim cevima raskrilila je grudi i uzviknula: „Pucajte, ovo su komunističke grudi!“. Za narodnog heroja proglašena je među prvima, 25. oktobra 1943.

NEDELJKO BARNIĆ ŽARKI

Rođen je 13. septembra 1922. u Melencima, gde je završio osnovnu školu i zanat. Zaposlio se u jednoj melenačkoj trgovinskoj radnji. Rano je pristupio masovnoj omladinskoj organizaciji OMPOK u kojoj je bila organizovana gotovo sva melenačka omladina. U aprilskom ratu krenuo je u dobrovoljce, dospeo je do Sarajeva, ali se morao

vratiti kući pre nego je stupio u borbenu jedinicu. Po povratku je bio primljen u SKOJ. U pripremi ustanka bio je na čelu jedne udarne grupe. Jula meseca formiran je Melenački partizanski odred. Njega nisu primili jer nije bilo dovoljno oružja. Na čelu svoje udarne grupe učestvuje sa Odredom u napadu na

Melenačku opštinu. Posle ove akcije bio je uhapšen, ali je pobegao, sa svoja dva druga razoružao nemačku patrolu i došao u Odred. U septembru je borac Sjedinjenog severnobanatskog odreda i u njegovim redovima učestvuje u nizu krupnih akcija na nemačke objekte u severnom Banatu. U proleće i leto 1942. ostao je borac Melenačkog odreda koji je čuvao u to vreme preostale kadrove i politički delovao na svom terenu. U Odredu je bio primljen u Partiju. U letu 1943. godine je borac Severnobanatskog odreda sa kojim se probija u Srem. Tamo je završio diverzantski tečaj i istakao se kao diverzant. Sa grupom svojih drugova vraćen je u Banat aprila 1944. i na ravnici su ponovo poleteli u vazduh nemački transporti. Bio je izvanredno vešt, hrabar i omiljen borac. U jednoj akciji je ranjen prilikom miniranja pruge, stožički je izdržao tešku operaciju, 3. septembra je kao ranjenik zarobljen u jednom iznenadnom napadu jakih neprijateljskih snaga. Želeo je da živ ne padne Nemcima u ruke, pa je poslednji metak ispalio sebi u slepoočnicu. Ostao je bez vida, ali nije podlegao. Teško ranjenog Nemci su ga podvrgli svirepim mukama, 13. septembra su ga živog zakopali, ali od hrabrog borca nisu mogli da doznaju ništa niti da slome njegov borbeni duh. Za narodnog heroja proglašen je 7. jula 1953.

RADOVAN TRNIĆ POPA

Rođen je 16. juna 1912. u Mokrinu, gde je završio osnovnu školu, a gimnaziju u Kikindi. U Beogradu je studirao teologiju, ali je brzo shvatio da to nije njegov put. Još za vreme tih studija, 1933. godine, postao je član KPJ. Iste godine vratio se u Mokrin i тамо obnovio partijsku organizaciju kojoj je bio i sekretar. U velikoj provali 1936. godine uhapšeni su i mokrinski komunisti među kojima je bio i on. Osuđen je na dve godine robije koju je izdržao u Sremskoj Mitrovici. Posle robije ostao je i dalje sekretar obnovljene partijske organizacije u svom mestu. Posebnu pažnju posvetio je omladini, formirao jaku skojevsku organizaciju i masovni ogranač Seljačkog kola. 1940. postao je član Sreskog komiteta KPJ za kikindski srez. U martovskim danima uspešno je organizovao manifestacije u Mokrinu a u aprilskim danima dobrovoljce za odbranu zemlje. U ustaničkim danima najuže je sarađivao sa Uglješom Terzinim i vršio brižljive i svestrate vojno-političke pripreme za dizanje ustanka. Velikog uspeha imala je akcija za sakupljanje oružja i municije, pa su Mokrinski i Kikindski odredi bili najbolje naoružani u Banatu. Kikindski odred bio je jedini koji je već na dan formiranja imao svoj puškomitrajlez. U srežu su bile organizovane sanitetska i obaveštajna sekcija i nacionalno-oslobodilački komitet. Pored dva odreda bile su organizovane brojne vojne desetine, udarne i diverzantske grupe. Bio je izabran za komesara Kikindskog odreda. Odred je izašao na teren 28. jula, dobro opremljen i spremam za oružane akcije. Međutim, 3. avgusta bio je njegov položaj otkriven i Odred

je bio od jakih nemačkih snaga opkoljen. U teškoj i višečasovnoj borbi u okruženju 4. avgusta, izginula je hrabro većina boraca Odreda. Među poginulima je bio i komesar Radovan Trnić. Za narodnog heroja je proglašen 27. novembra 1953.

OLGA PETROV - RADIŠIĆ

Rođena je 1. decembra 1920. u Barandi. U Vršcu je završila učiteljsku školu. U školi su joj za uzor služili mlađi komunisti koji su ovde imali svoju organizaciju. Bila je aktivna u svim kulturno-prosvetnim i drugim akcijama učenika škole, ogledala se i sama u literaturi i osvajala nagrade. Njeni drugovi su je 1938. godine primili u SKOJ i izabrali je u školsko rukovodstvo ove organizacije. 1940.

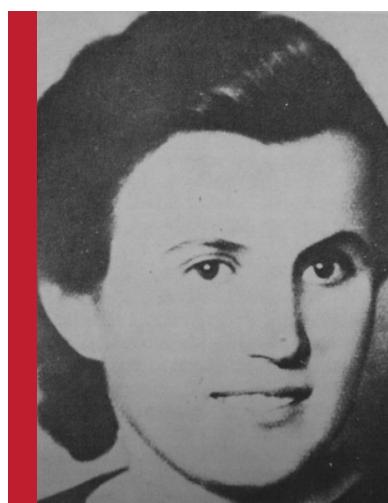
bila je pred maturom, ali je jedna njena akcija bila otkrivena i policija je uhapsila. Branila se hrabro i smisljeno na sudu i bila oslobođena. Drugovi su je primili u Partiju. Prvo njen službovanje bilo je u rodnoj Barandi. Tada se udala za sekretara PK SKOJ-a Borislava Petrova čime je dobila nove mogućnosti

za svoj politički rad. Izabrana je u Sreski komitet SKOJ-a za pančevački srez, a odlazila je kao specijalni kurir po raznim zadacima u Novi Sad. Bila je to veza između OK i PK. U pripremi ustanka nalazila se na neposrednoj vezi Okružnog komiteta i izvršava mnoge zadatke. Organizator je prvi sabotažnih akcija, posebno na paljenju žita. 21. oktobra nalazila se na jednom sastanku u Crepaji. Policija je opkolila zgradu i u nastaloj borbi bila je teško ranjena. Ipak se probila iz Crepaje i sklonila u Barandu. Neko se, međutim, našao da izda hrabru i odvažnu devojku. Mučena je teško, ali policiji nije htela ni svoje ime da kaže. Mučenje je najsvirepije nastavljeno u Špilerovim celijama u Petrovgradu. Svojim držanjem zadržala je i mučitelje. Svojom krvlju napisala je na zidu celije: „Ponosno umirem za KPJ“. Mučenje je nastavljeno i u gestapou u Beogradu. 9. maja 1942. streljana je u Jajincima. Za narodnog heroja proglašena je 27. novembra 1953.

LJUBICA ODADŽIĆ

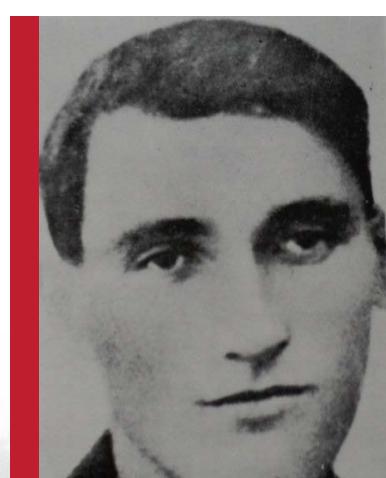
Rođena je 1914. u Kumanu gde je završila osnovnu školu. Ovde je dosta slušala o prvoj zemlji socijalizma i borbi radnika i seljaka za svoja prava. 1935. godine otisla je u Beograd i zaposlila se u tekstilnoj fabričkoj „Vlada Ilić“. Ovde se brzo snašla i sprijateljila sa onim radnicima koji su radili i govorili kao njeni Kumančani. Sa njima je učestvovala u svim akcijama za bolje uslove života i rada, za ravnopravnost žena i muškaraca. Zbog ovakve delatnosti bila je više puta saslušavana i maltretirana u Upravi grada, ali se ona dobro držala i umešno branila. 1937. bila je, ipak proterana u Kumane, ali se ubrzo vratila u fabriku. Ovde je 1939. primljena u Partiju što joj je još više dalo podstrek da politički deluje među radnicima. U mesecu aprilu 1941. vratila se u Kumane. Za kumanačke komuniste ona je već bila dobro poznata i uključili su je u jednu od svojih čeliča. Dobila je zadatku da radi među omladinom, posebno među devojkama, da ih organizuje u vaspitne grupe i aktive SKOJ-a. Uskoro je u kumanačkoj organizaciji SKOJ-a među 250 članova bilo 61 omladinka na čelu sa posebnim komitetom kojim je ona rukovodila. Krajem juna je član MK KPJ, a zatim i SK SKOJ-a. To je već bilo vreme kada je organizacija ustanka bila pri kraju, kada je i Kumanački partizanski odred izšao na svoj teren. Maksa Kovačev je uz njenu saradnju uspešno organizovao kurs bolničarki. Mnoge devojke bile su uključene u vojne desetine. Cela organizacija radila je na snabdevanju svojih boraca. U oktobru 1941. Kumane je primilo svoje borce na zimovanje. Radila je neumorno na izgradnji niza posebnih skloništa na njihovom povezivanju i snabdevanju. U decembru je Žarko Zrenjanin kooptirao u OK KPJ za severni Banat. U februaru 1942. Nemci su organizovali višednevnu blokadu Kumana s namenom da unište Odred i razbiju organizacije. U jednoj od baza bila je otkrivena i uhapšena pri pokušaju da oduzme sama sebi život. Strahovito su je mučili kako u selu tako i u petrovogradskom zatvoru. Čak su je i potkovali. Ali od nje nisu doznali ništa. Streljana je 1942. u Pančevu na nepoznatom mestu. Za narodnog heroja proglašena je 26. novembra 1956.

razbiju organizacije. U jednoj od baza bila je otkrivena i uhapšena pri pokušaju da oduzme sama sebi život. Strahovito su je mučili kako u selu tako i u petrovogradskom zatvoru. Čak su je i potkovali. Ali od nje nisu doznali ništa. Streljana je 1942. u Pančevu na nepoznatom mestu. Za narodnog heroja proglašena je 26. novembra 1956.

OBREN JANJUŠEVIĆ ARTEM

Rođen je 1923. u Ozreniću kraj Nikšića. Osnovnu školu završio je u Banatskom Karađorđevu gde su se njegovi roditelji kolonizirali. Iz brojne porodice, na malom parčetu zemlje, nije se moglo dalje. I kao stotine njegovih vršnjaka u ovom selu ostao je da obrađuje zemlju. Bio je tih i miran, ali nezadovoljan. Želeo je da sazna više o životu u zemlji za koju je slušao da gradi socijalizam. Postao je član ogranka Seljačkog kola koje je okupilo veliki broj njegovih zemljaka i raspolagalo sa dosta bogatom bibliotekom. Iz knjiga je doznao dosta od onoga što ga je zanimalo. Juna 1941. primljen je u SKOJ, a zatim i u vojnu desetinu. Sa poletom je radio na sakupljanju oružja i municije i snabdevanju boraca Aleksandrovačko-karađorđevačkog partizanskog odreda. Krajem godine preuzeo je dužnost kurira Mesnog komiteta Partije i sekretara jednog aktivu SKOJ-a. Te zime je primljen i u Partiju. Njegov aktiv bio je sačuvan u vreme Špilerovih provala u karađorđevačke organizacije u letu 1942. Posebno se istakao sa svojim skojevcima u snabdevanju boraca Severnobanatskog odreda koji se u karađorđevačkom ataru spremao na proboj iz Banata. I, kada je Odred uspeo, kada je izgrađen stalni kanal Karađorđevo—Surduk, oktobra 1943, novi OK KPJ odredio ga je za komandira i sekretara čeličije kurirskog odeljenja na toj životno važnoj liniji. Gotovo godinu

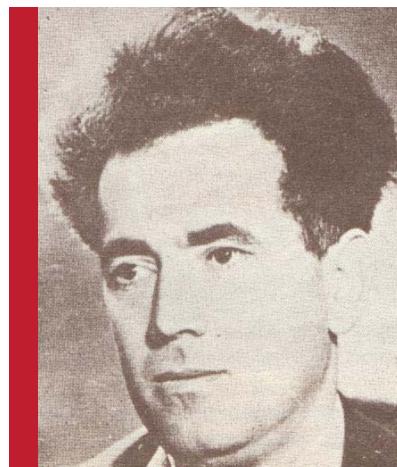

dana prelazio je taj put jedanput nedeljno noseći na ledima važnu partijsku poštu ili prevodeći kolone boraca za vojvođanske brigade. Neprijatelj nije uspeo da ga uhvati na delu. Bio je oličenje pravog kurira za najteže uslove — hrabar, pouzdan, izdržljiv. Jula 1944. pošao je prvi put u jednu akciju na nemačku patrolu pored Karađorđeva. Nesrećno, bio je ranjen i morao je u poljsku bazu. Tu ga je, 23. jula 1944. zatekla nemačka ofanziva, bunker je bio otkriven i u neravnopravnoj borbi poslednjim metkom oduzeo je sebi život. Živ nije htio da padne neprijatelju u ruke. Za narodnog heroja proglašen je 7. jula 1943.

JOVAN VESELINOV ŽARKO

Rođen je 20. januara 1906. u Kumanu. Još kao šegrt rado je slušao svoje Kumančane koji su u velikom broju bili učesnici oktobarske revolucije i članovi mesne organizacije KPJ. Imao je tek sedamnaest godina kada je postao član Partije. Od tada ide putem revolucionara kroz teške borbe sa klasnim neprijateljem, ali i za jedinstvo i ispravan put i sopstvenih redova. Kao metalac radio je u Smederevu, a zatim u štofari „Vlada Ilić“ u Beogradu. 1926. Partija ga je poslala u Moskvu gde je završio Komunistički univerzitet. U zemlju se vratio u leto 1930. Najpre je primio dužnost člana Zemaljskog omladinskog rukovodstva a potom je bio vršilac dužnosti sekretara PK KPJ za Vojvodinu. Početkom 1931. upućen je na partijski rad u Sloveniju, ali je već 9. aprila uhapšen u Ljubljani. Od tada pa sve do avgustovskih dana 1941. nalazi se na teškom frontu borbe — u kaznionama Sremske Mitrovice i Lepoglave. 22. avgusta 1941. organizovao je sa ostalim robijašima bekstvo iz kaznione i stupa u prve redove vojvodanskih boraca koji su već bili organizovali ustank. Ostao je po partijskom zadat-

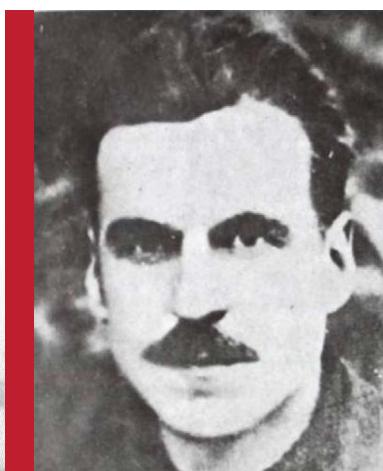

ku u Sremu uz Okružni komitet Partije i nakon savlađivanja teškoća uspešno radi na širokom organizovanju naroda Srema i njegovih oružanih jedinica. U obnovljenom Pokrajinskom komitetu KPJ za Vojvodinu, januara 1943, Veselinov je primio dužnost sekretara. Tokom te godine, uz sve napore PK i partijskih kadrova Banata i Bačke, bilo je stvoren borbeno jedinstvo Srema, Banata i Bačke, udareni su temelji autonomnoj pokrajini Vojvodini. Bio je većnik Drugog i Trećeg zasedanja AVNOJ-a. Posle oružane pobede revolucije nalazio se na najvišim partijskim i državnim dužnostima u pokrajini, Srbiji i federaciji. Član Centralnog komiteta je od Petog kongresa KPJ do danas. Član je Saveta federacije. Za narodnog heroja proglašen je 5. jula 1952.

BORA MIKIN MARKO

Rođen je 1909. u Melencima, tu je i odrastao, među ljudima koji su tradicionalno bili uz revolucionarni radnički pokret. Tim putem je i sam krenuo. Melenačka partiska organizacija bila je brojna i spada među one retke organizacije koje su ostale van velike provale 1936. Upravo tada je postao član Partije. Napustio je očevo imanje i našao se u društvu poljoprivrednih radnika postajući im sindikalni rukovodilac i organizovao nekoliko štrajkova. 1939. je bio uhapšen kao rezervista u 4. konjičkom puku i zbog političkog rada bio osuđen na godinu dana zatvora. Po povratku u Melence preuzeo je dužnost sekretara partijske organizacije. U aprilskom ratu poveo je svoje drugove u dobrovoljce, bio je zarobljen, ali je izbegao ropstvo i ponovo se našao u Melencima. Postao je član Sreskog komiteta KPJ za novobečejski srez i jedan od najagilnijih organizatora ustanka u svom kraju. Bio je na čelu Sreskog partizanskog štaba i organizator je i komandant Melenačkog partizanskog odreda. Sa svojim odredom izveo je u julu nekoliko uspehlih akcija, među kojima je bio i napad na nemačku posadu u Melencima. Kada je došlo do sjedinjavanja Melenačkog i Kumanačkog odreda, početkom avgusta 1941, izabran je za komandanta toga odreda. U drugoj polovini septembra postao je komandant Sjedinjenog severnobanatskog odreda koji je formiran sa zadatkom da se izvuče iz Banata na sremsku stranu. Pod njegovom komandom Odred je izvršio nekoliko krupnih akcija, ali pokret prema Sremu nije uspeo usled opšte situacije u kojoj se Odred našao. U periodu do jeseni 1942, kao član OK KPJ za severni Banat, neumorno radi

na obnovi partizanskih odreda i partijskih organizacija i uspeva da sačuva značajan broj boraca i partijskih kadrova, pa i celih organizacija. Međutim, 26. septembra 1942. godine našao je u Aradcu na zasedu, hrabro se borio, ali je i sam poginuo. Za narodnog heroja proglašen je 7. jula 1953.

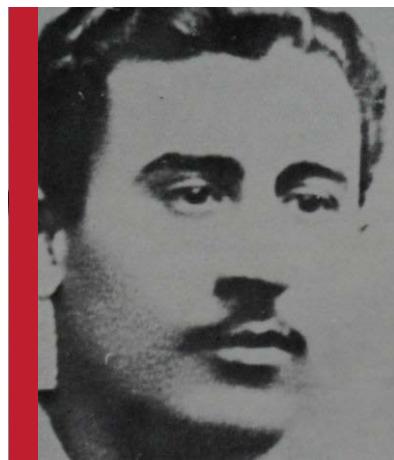

SLAVKO MUNČAN SAVA

Rođen je 6. juna 1910. u Kruščici, gde je završio osnovnu školu, a gimnaziju u Beloj Crkvi i Vršcu. U vršačkoj gimnaziјi bio je jedan od organizatora prvog aktiva SKOJ-a. Svoj revolucionarni rad nastavio je među studentima Pravnog fakultetu u Beogradu. Učestvovao je u nizu studentskih političkih akcija, okupljajući oko sebe vrednu grupu mlađih drugova iz južnog Banata. Član KPJ postao je 1933, nakon toga je učestvovao u studentskim demonstracijama i bio uhapšen, ostao je mesec dana u zatvoru i tada proteran u Kruščicu. Nastavio je sa još većom energijom sa radom među svojim zemljacima u Zakarašju, organizujući partijske ćelije i skojevske aktive. 1935. izabran je za sekretara SK KPJ i po povratku Žarka Zrenjanina sa robije uspostavlja tesnu saradnju sa njim. U velikoj provali krajem 1936. godine je uhapšen. Teško je mučen, ali se hrabro držao. Osuđen je na dve godine robije koje je proveo u Sremskoj Mitrovici. Po izlasku sa robije nastavio je rad kao sekretar Sreskog komiteta za belocrkavanski srez, ali je svoj rad širio i na mesta drugih srezova. Jedan je od organizatora Šeste partijske konferencije septembra 1940. na kojoj je izabran za člana PK KPJ za Vojvodinu. Uoči ove konferencije primio je dužnost sekretara OK KPJ za južni Banat. Kao sekretaru OK KPJ pripao mu je odgovoran i težak zadatak organizovanja ustanka u južnom Banatu. Organizovao je više

savetovanja, preuzeo je dužnost komesara Okružnog partizanskog štaba. 11. jula uputio je prvi partizanski odred u Vojvodinu na borbeni zadatak. Stradanje ovog Odreda znatno je otežalo uslove daljeg razvoja oružanog ustanka u ovom kraju. U nastojanjima da savlada sve otpore i prepreke, 5. septembra

1941. godine pada smrtno pogoden na vršačkim ulicama. Za narodnog heroja proglašen je 7. jula 1953.

SVETOZAR MARKOVIĆ TOZA

Rođen je 13. jula 1913. u Tarašu. Osnovnu školu završio je u Stajićevu a nižu gimnaziju u Petrovgradu (Zrenjaninu). Radio je u Sarajevu i Kreki. Još za vreme školovanja, a posebno kada se našao među radnicima, počeo je da se interesuje za marksističku literaturu, ispoljavajući smisao za politički rad, ogledajući se i sam u razmatranjima položaja radničke klase, posebno poljoprivrednog proletarijata. Član KPJ postao je 1935, dakle u periodu kada se KPJ borila da preodoli teškoj situaciji u koju su je doveli progoni i teror diktature. Radio je u sindikatima, u organizovanju Omladinskog kulturnoprosvetnog pokreta i Stranke radnog naroda. 1937. izdao je nekoliko brojeva polumesečnog časopisa „Narodna svest“, a dve godine kasnije pojavio se njegov najznačajniji rad o problemima poljoprivrednog radništva Vojvodine. 1938. je izabran za člana Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu i sekretara OK KPJ za severni Banat. Kao član

Biroa PK KPJ jedan je od organizatora Šeste pokrajinske konferencije KPJ, održane septembra 1940, postao je član Sekretarijata, a nešto kasnije i organizacioni sekretar PK KPJ. Uz Žarka Zrenjanina je organizator oružanog ustanka u Vojvodini. Izabran je za komesara Štaba partizanskih odreda Vojvodine, učestvuje na okružnim i sreskim savetovanjima, formira partizanske odrede i obilazi neumorno pojedine partijske organizacije boreći se protiv pojave malodušnosti i oportunizma. Septembra 1941. otiašao je sa Zrenjaninom u Bačku gde radi na sakupljanju poljuljanih redova bačkih boraca. Ovde je pod najtežim uslovima pokrenuo listove „Istina“ i „Slobodna Vojvodina“. Formirao je i prvi Narodnooslobodilački odbor Vojvodine. 19. novembra 1942. posle teške borbe pao je u ruke neprijatelja, držao se herojski, da bi bio obešen u Novom Sadu 9. februara 1943. Za narodnog heroja proglašen je 5. decembra 1944.

STEVAN JOVANOVIĆ JOVO

Rođen je 29. maja 1916. u Velikom Bečkereku (Zrenjanin), gde je završio osnovnu školu i gimnaziju. Studirao je medicinu. U Vojvođanskoj akademskoj trpezi zbljedio se sa naprednim studentima i već 1937. postao član KPJ. Učestvovao je u raznim političkim akcijama studenata. U svom rodnom gradu bio je jedan od organizatora Omladinskog kulturno-prosvetnog pokreta koji je postao masovna omladinska organizacija. Bio je izabran za sekretara Oblasnog odbora.

I posle raspuštanja ove organizacije bio je veoma aktivan u legalnim omladinskim društvinama, zbog čega je bio i uhapšen uoči izbora 1935. godine. Policiji nije ništa priznao pa je pušten, ali je naredne godine još dva puta hapšen i mučen i oba puta se hrabro i odvažno držao. Na Šestoj pokrajinskoj konferenciji komunista Vojvodine, septembra 1940., izabran je za člana PK KPJ, a nešto kasnije i za člana Biroa PK KPJ. Krajem te godine bio je upućen na partijski zadatku u južni Banat gde je, iz Pančeva, uspešno razvijao svoju delatnost. Ovde je ostao na zadatku i u danima ustanka. Kada je PK došao u Petrovgrad, dobio je odgovoran zadatku da organizuje i da održava vezu sa CK KPJ u Beogradu. Ovaj težak zadatku pun opasnosti uspešno je obavio. U okviru OK KPJ za južni Banat radio je neumorno u pripremama i organizovanju ustanka i prvog partizanskog odreda koji je stupio u akciju već 11. jula. Kada je poginuo sekretar OK KPJ Sava Munčan, preuzeo je i tu odgovornu dužnost pokušavajući da organizuje suzbijanje teških provala koje je neprijatelj vršio u partijske organizacije, hapseći veliki broj komunista i rodoljuba. 8. septembra uspeo je da se odbrani kada je bio provaljen i njegov stan, ali je 25. decembra 1941. hrabro poginuo kada više nije bilo nikakvog izlaza. Za narodnog heroja je proglašen 14. decembra 1944.

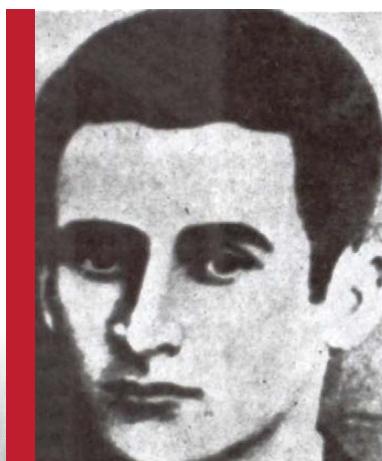
MARKO KULIĆ

Rođen je 25. aprila 1914. u Grahovu, Savnik. Završio je obućarski zanat u svom kraju i imao je dvadeset godina kada je došao u Pančevu. Još kao šegrt interesovala ga je napredna literatura, ali je za čitanje imao više prilike u Pančevu. Od 1934. do 1936. i u Pančevu, kao i u drugim delovima Vojvodine, radilo se na jačanju organizacija KPJ koje su krajem 1936. pretrpele jak udarac. Tada je radio u redovima klasno-sindikalnog pokreta i bio veoma blizak u svojim akcijama sa komunistima. U Partiju je primljen 1938. godine, dakle čim su obnovljene organizacije u gradu posle teške provale. Neumorno je radio na kulturno-prosvetnom i političkom uzdizanju radnika, posebno preko kulturnog društva „Abrašević“, a bio je sekretar za sekciju u Pančevu. 1940. bio je izabran za člana Okružnog komiteta KPJ za južni Banat. Javno je istupio kao komunist među radnicima u martovskim manifestacijama. Organizovao je svoje drugove da dobровoljno idu u odbranu zemlje. Policija ga je tražila 22. juna 1941., ali je izbegao hapšenje i našao se u ilegalnosti. Učestvovao je na okružnom partijskom savetovanju za južni Banat na kome je

odlučeno da se formiraju partizanski odredi i krene u oružanu akciju. Neposredno je učestvovao u formiranju prvog partizanskog odreda koji je već 11. jula stupio u akciju i pri tom bio razbijen. U široko organizovanoj hajci policije po pančevačkim kvartovima tokom jula pali su mnogi aktivisti policiji u ruke.

Među njima je bio i on. Držao se hrabro i ponosito. Nikakve muke ga nisu pokolebale niti prisilile da nešto prizna neprijatelju. Umro je u teškim mukama ostajući do kraja ponositi borac. Okružni komitet je u svom cirkularu posebno pohvalio njegovo držanje. Za narodnog heroja proglašen je 27. novembra 1953.

IZ KNJIGE ĐORDA MOMČILOVIĆA
BANAT U NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU,
BEOGRAD, 1977.

URL: zsf.rs
FB: facebook.com/zrenjaninskisocijalniforum
TW: twitter.com/Zr_SF
YT: youtube.com/c/ZrenjaninskiSocijalniForum
E-mail: zsf023info@gmail.com

